

Azərbaycan və İran

prezidentlərinin tarixi görüşü

Mayın 19-da Araz çayı üzərində inşa edilmiş "Xudafərin" hidroqovşağının istismara verilməsi və "Qız Qalası" hidroqovşağının açılışı Azərbaycan ilə İran arasında münasibətlərin inkişafında keyfiyyətə yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu.

AZƏRTAC xəbər verir ki, açılış mərasimindən əvvəl Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Rəisi Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikasının dövlət sərhədində görüşüblər.

Təəssüf ki, həmin əhəmiyyətli tədbirdən sonra İran Prezidenti Seyid İbrahim Rəisi, xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahiyan və onları müşayiət edən şəxslər helikopter qəzası nəticəsində faciəli surətdə həlak olublar.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev İran Prezidentinin olduğu helikopterin qəza enişi etməsi ilə bağlı xəbərlərin yayıldığı ilk dəqiqələrdə "X" sosial şəbəkəsindəki rəsmi səhifəsində paylaşım edərək bu barədə narahatlığını ifadə edib. Dövlətimizin başçısı paylaşımında bildirib: "Bu gün İran İslam Respublikasının Prezidenti İbrahim Rəisi ilə dostcasına xudahafizləşdikdən sonra ali nümayəndə heyətini daşıyan helikopterin İranda qəza enişi etməsi

barədə xəbər bizi ciddi şəkildə narahat etdi. Uca Allahdan dualarımız Prezident İbrahim Rəisi və onu müşayiət edən nümayəndə heyəti ilədir. Qonşu, dost və qardaş ölkə olaraq Azərbaycan Respublikası hər cür dəstək göstərməyə hazırdır".

Əfsuslar olsun ki, mayın 20-si səhərin erkən saatlarında İran İslam Respublikasının Prezidenti Seyid İbrahim Rəisinin, xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahiyanın və digər şəxslərin bu faciəvi hadisə nəticəsində həlak olmaları rəsmi şəkildə təsdiqləndi.

Prezident İlham Əliyev dost və qardaş İran xalqına üz vermiş ağır itki ilə əlaqədar İran İslam Respublikasının Ali Rəhbəri Ayətullah Seyid Əli Xameneiyə başsağlığı məktubu ünvanlayıb (*Məktub qəzetin bugünkü nömrəsində dərc olunub*).

Azərbaycan və İran prezidentlərinin "Xudafərin" hidroqovşağının istismara verilməsi və "Qız Qalası" hidroqovşağının açılış mərasimindən əvvəl keçirilən görüşü iki ölkə arasındakı münasibətlərin inkişafı baxımından növbəti mühüm töhfə oldu. Dövlət başçılarının həmin görüşdə ölkələrimiz arasında münasibətlərin inkişafı, eləcə də bu layihənin əhəmiyyəti barədə açıqlamaları xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlərin dərin tarixinə toxunan Seyid İbrahim Rəisi bildirib: "Biz Azərbaycanın uğurunu, nai-

liyyətini öz nailiyyətimiz bilirik. Bizim Azərbaycanla münasibətlərimiz, bağlılığımız təkçə qonşuluq bağlılığı deyil, aramızda qəlb bağlılığı, tarixi bir bağlılıq və kök bağlılığı var".

Prezident İlham Əliyev layihənin açılışının əhəmiyyətini qeyd edərək deyib: "Biz ta qədimdən gələn ulu əcdadlarımızın arzularını indi həyata keçiririk. Əminəm ki, bundan sonra da iki qardaş xalq bir-biri ilə sıx təmasda yaşayacaq, quracaq, belə gözəl xariqələr yaradacaq".

Sonra nümayəndə heyətlərinin iştirakı ilə keçirilən görüşdə İran Prezidenti vurğulayıb: "Böyük xoşbəxtlik ondan ibarətdir ki, bu görüş bir yerdə baş tutur, burada böyük bir layihə həyata keçirilib və bu, iki xalq üçün çox uğurlu bir görüşdür".

Azərbaycan Prezidenti də bu tarixi görüşün önəmini xüsusi vurğulayaraq qeyd edib: "Bugünkü görüş və mərasim İran-Azərbaycan əlaqələrinin tarixində gözəl, parlaq səhifə kimi qalacaq. Çünki bu gün açılışını edəcəyimiz layihə həm texniki nöqtəyi-nəzərdən çox önəmlidir, eyni zamanda iki xalqı, iki dövləti daha da sıx birləşdirəcək. Xalqlarımızın birgə uğuru təbii ki, dostlarımızı sevindirir, bunu bəyənməyənlər isə hesab edirlər ki, öz işləri ilə məşğul olsalar, daha yaxşı olar.

Azərbaycan və İran prezidentlərinin tarixi görüşü

Əvvəli 1-ci səh.

Əsas odur ki, İran və Azərbaycan dövlətləri bu gün çox güclü birgə siyasi iradə göstərirlər, öz xalqlarına və bütün dünyaya açıq bəyan edirlər ki, biz birlikdəyik və bundan sonra da birlikdə olacağıq. İran-Azərbaycan əlaqələri bölgəmizdə sabitliyin önəmli şərtidir. Təbii ki, belə gözəl layihə xalqlarımızın rifahını yaxşılaşdıracaq və iş yerlərini artıracaq, beləliklə uğura doğru növbəti addım olacaq. Əminəm ki, gələcəkdə buna oxşar birgə layihələrin sayı çox olacaqdır".

Görüşlərdən sonra Araz çayı üzərində inşa edilmiş "Xudafərin" hidroqovşağının istismara verilməsi və "Qız Qalası" hidroqovşağının açılış mərasimi keçirilib.

Açılış mərasimində əvvəlcə Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov və İranın energetika naziri Əli Əkbər Mehrabian çıxış ediblər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışında "Qız Qalası" hidroqovşağının açılışını və "Xudafərin" hidroqovşağının istismara verilməsini tarixi hadisə adlandıraraq bildirib: "Bu gün keçirilən mərasim dostluğumuzun növbəti təzahürüdür. Bu gün İran-Azərbaycan dostluğunun nə qədər möhkəm olmasını bütün dünya görür. Bu dostluğun dərin kökləri, dərin tarixi var. Əsrlər boyu İran və Azərbaycan xalqları bir yerdə yaşayıb-yaratmışlar və bu gün bu möhkəm zəmin üzərində qurulan dövlətlərarası münasibətlər, hesab edirik ki, ən yüksək səviyyəyə qalxıb".

Dövlətimizin başçısı İran-Azərbaycan dostluğunun və qardaşlığının önəmini vurğulayaraq qeyd edib: "Bölgənin sabitliyi, gələcək təhlükəsizlik təd-

birlərinin gücləndirilməsi üçün İran-Azərbaycan dostluğu, qardaşlığı önəmli amildir. Biz bütün beynəlxalq təşkilatlarda, üzv olduğumuz təşkilatlarda bir-birimizi dəstəkləyirik və bundan sonra da bu dəstəyi göstərəcəyik. Qoşulmama Hərəkatında, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatında, ECO-da və BMT-də bir-birimizə dəstək verməklə, eyni zamanda öz siyasətimizi, öz niyyətimizi ifadə edirik".

Prezident İlham Əliyev ölkələrimizi birləşdirən layihələr arasında nəqliyyat layihələrinin rolunu xüsusi qeyd edib: "Bu gün nəinki ölkələrimiz üçün, daha geniş coğrafiya üçün böyük əhəmiyyət daşıyan "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizinin yaradılması ilə əlaqədar birgə söylər göstərilib. Bu günə qədər göstərilən söylər artıq real layihələrə çevrilib. Bundan sonra həm İran ərazisində, həm Azərbaycan ərazisində müasir dəmir yolu infrastrukturunun yaradılması və modernləşdirilməsi "Şimal-Cənub" nəqliyyat dəhlizini dünyanın ən önəmli nəqliyyat damarına çevirəcəkdir".

Dövlətimizin başçısı energetika sahəsində də çox böyük planların olduğunu vurğulayaraq, enerji güclərinin də bərabər bölünməsinin hər iki ölkəyə əlavə fayda verəcəyini diqqətə çatdırıb.

İran-Azərbaycan əlaqələrinin gələcək inkişafının çox müsbət olduğunu qeyd edən Prezident İlham Əliyev bildirib: "İran-Azərbaycan birliyi, dostluğu sarsılmazdır. Heç kim bizim aramızda girə bilməz. Bu söylər əbəddir və biz bugünkü mərasimlə bunu bir daha sübut edirik".

Araz çayının hər zaman İran və Azərbaycan, xalqlarımız arasında bağ olduğunu vurğulayan Prezident Seyid İbrahim Rəisi qeyd edib: "İrannın Azər-

baycanla olan əlaqəsi qonşuluq əlaqəsindən daha üstündür. Bu, qohumluq əlaqəsidir. Bu əlaqə və bağ çox möhkəm, çox dərin bir bağdır. Bu bağ, bu əlaqə iki ölkənin dərin tarixi, mədəni və dini əlaqələrinə söykənir. Təbii ki, bu əlaqə bizim ölkələrin tarixə dayanan əlaqəsi olaraq xalqlarımızı bir-birinə birləşdirir".

Seyid İbrahim Rəisi çıxışında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası münasibətilə təbriklərini çatdıraraq deyib: "Fürsətdən istifadə edərək Azərbaycanlı dostlarımızı da təbrik edirik ki, ölkənin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü bərpa etmişlər. Biz Qarabağın Azərbaycanın ərazisi olduğunu səlis formada, tam açıq şəkildə bildiren ilk ölkələrdən biri olmuşuq. Bu bölgədə, Qarabağda dirçəliş proqramı əsasında əməkdaşlığımızı hər zaman göstərməyə hazır olduğumuzu bir daha bildirmək istəyirəm".

İki ölkə arasındakı əlaqələrin İran üçün də çox önəmli olduğunu qeyd edən Seyid İbrahim Rəisi bildirib: "Energetika, nəqliyyat, mədəniyyət, iqtisadiyyat, ticarət sahələrində əlaqələr ölkələrimizin xalqlarının mənafeyinə xidmət etməlidir. Bizim üçün ən vacib məsələ ölkələrimizin maraqlarıdır. Düşmənlər nə Azərbaycanın, nə də İrannın inkişafını görmək istəməzlər. Düşünürük ki, Azərbaycanın inkişafı bizim də inkişafımızdır. İki ölkə arasındakı sərhəddə təhlükəsizliyə təhdid yaranan hər hansı məsələ bizim üçün də təhlükə yarada bilər. Biz çalışırıq ki, sərhədləri ümid sərhədinə çevirək. Çalışırıq ki, sərhədlər bizim üçün narahatlıq yaratmasın. Sərhəd bizim üçün fürsət və ümid yaratmalıdır. Biz çalışırıq ki, sərhədləri fürsətə çevirək".

❖ ❖ ❖

Qeyd edək ki, Azərbaycan Respublikası ilə İran İslam Respublikası dövlət sərhədində - Araz çayı üzərində inşa edilən "Xudafərin" və "Qız Qalası" hidroqovşaqları elektrik enerjisi istehsalı və suvarma məqsədilə tikilib. Hidroqovşaqların layihələri Sovet İttifaqı ilə İran arasında 1977-ci ilin oktyabrında imzalanan razılaşma əsasında hazırlanıb. Layihələri 1990-cı illərin əvvəllərində yenidən işlənən hidroqovşaqların tikintisi Azərbaycan ərazisinin 20 faizi Ermənistan tərəfindən işğal edilməsi nəticəsində dayandırılırsa da, sonrakı dövrlərdə tikinti işləri yalnız İran İslam Respublikası tərəfindən aparılıb.

2020-ci ildə Vətən müharibəsi nəticəsində Azərbaycanın torpaqları, o cümlədən hidroqovşaqların tikildiyi ərazi işğaldan azad edilib. Araz çayı üzərində "Xudafərin" və "Qız Qalası" hidroqovşaqlarının və su-elektrik stansiyalarının tikintisinin davam etdirilməsi, istismara qəbulu ilə əlaqədar bəzi məsələlər barədə sərəncama əsasən, 2021-ci ildə "Azərenerji" ASC Azərbaycan Respublikası tərəfindən sifarişçi kimi müəyyən edilib.

Araz çayının su ehtiyatlarından səmərəli istifadə olunmaqla elektrik enerjisinin istehsalı və əkin sahələrinin su təminatının yaxşılaşdırılmasına xidmət edəcək "Xudafərin" və "Qız Qalası" hidroqovşaqlarında su bəndlərinin tikintisi üzrə işlər tamamlanıb, su anbarlarının doldurulması işlərinə başlanılıb. Hazırda "Xudafərin" su anbarında 503 milyon kubmetr, "Qız Qalası" su anbarında isə 42 milyon kubmetr su yığılıb ki, bu da ümumi tutumun 40 və 85 faizini təşkil edir.